
Vergaderjaar 2023-2024

CLXII Raming der voor de Eerste Kamer in 2025 benodigde uitgaven, evenals
aanwijzing en raming van de ontvangsten

A **RAMINGEN**

Den Haag, 24 januari 2024

Ter voldoening aan artikel 14 van het Reglement van Orde biedt het College van Voorzitter en Ondervoorzitters hierbij de Kamer de raming aan van de in 2025 voor haar benodigde uitgaven, alsmede die van de in dat jaar te verkrijgen ontvangsten en van de meerjarencijfers. De ramingen zijn bestemd om, na door de Kamer te zijn vastgesteld, bij de regering te worden ingezonden ten behoeve van de Rijksbegroting voor het jaar 2025.

Het College van Voorzitter en Ondervoorzitters,

J.A. Bruijn,
Voorzitter

M.L. Vos
R.S. Croll

R. Nehmelman,
Griffier

1. Inleiding

Taken en taakvervulling Eerste Kamer der Staten-Generaal

De Eerste Kamer vormt samen met de Tweede Kamer de Staten-Generaal. De Voorzitter van de Eerste Kamer is tevens Voorzitter van de Verenigde Vergadering van de Staten-Generaal.

De kerntaken van de Eerste Kamer liggen in het sluitstuk van de wetgevingsketen: het als medewetgever toetsen van voorgenomen wetgeving en het controleren van het regeringsbeleid. De Eerste Kamer besteedt bij haar wetgevende activiteit bijzondere aandacht aan de beoordeling van de wetgevingskwaliteit, de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Voorts heeft de Eerste Kamer taken op het terrein van Europese wetgeving en Europees beleid.

De algemene doelstellingen van de Eerste Kamer liggen op het terrein van goede wetgeving en controle, hetgeen verder is te operationaliseren naar deugdelijke toetsing van de kwaliteit van nationale en Europese ontwerpwet- en regelgeving, een adequate controle van het Nederlandse regeringsbeleid, transparantie over haar taken (inclusief bevoegdheden) en de uitvoering daarvan, en - ondersteunend aan haar taakuitvoering - toereikende voorzieningen in een effectieve en efficiënte organisatie.

De Eerste Kamer vormt de voorlaatste schakel in de keten van het wetgevingsproces. Mede-actoren in het proces zijn, voorafgaand aan de bekrachtiging van een aanvaard wetsvoorstel door het Staatshoofd, respectievelijk de (Rijks)ministerraad, de Raad van State (van het Koninkrijk) en de Tweede Kamer. De controle op het regeringsbeleid voltrekt zich in interactie met de regering. Uit hoofde van het [Verdrag van Lissabon](#) is de Eerste Kamer betrokken bij de voorbereiding van Europese wetgevings- en beleidsvoorstellen. De bevoegdheden van de Eerste en Tweede Kamer op Europees terrein zijn dezelfde. De Eerste Kamer voert in dit kader onder andere overleg met de regering over de regeringsinzet bij de voorbereiding van Europese wetgeving.

Voorts participeert de Eerste Kamer in het kader van internationale samenwerking en parlementaire diplomatie in parlementaire assemblees van internationale organisaties en onderhoudt zij contacten met parlementen en regeringen van andere staten. Tevens is zij mederijkswetgever en controleert zij de Koninkrijksregering.

Rol en verantwoordelijkheid

De Kamer beschikt over het budget- of begrotingsrecht. De begroting van de ontvangsten en de uitgaven van het Rijk wordt bij de wet vastgesteld. De verantwoording van de ontvangsten en de uitgaven van het Rijk wordt aan de Staten-Generaal gedaan overeenkomstig de bepalingen van de wet. Dit is vastgelegd in artikel 105 van de Grondwet.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer is in artikel 4.4, lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) bepaald dat afspraken worden gemaakt (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

Artikel 4.5. Comptabiliteitswet 2016 ziet op de begroting van de Staten-Generaal. Het tweede lid van dit artikel bepaalt dat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de door de

Eerste Kamer der Staten-Generaal opgestelde raming ongewijzigd opneemt in de wet tot vaststelling van de begrotingsstaten van de Staten-Generaal, tenzij een evident zwaarwegende reden zich hiertegen verzet. Als de minister (onderdelen van) de raming wegens evident zwaarwegende redenen niet of niet geheel opneemt, dan licht de minister dit gemotiveerd toe in de memorie van toelichting bij het voorstel van wet.

Begrotingsproces en planning

- December – maart: het College van Voorzitter en Ondervoorzitters raamt uitgaven en ontvangsten en formuleert de bijbehorende toelichting op de ontwerpbegroting 2025, conform artikel 14, lid 1 van het Reglement van Orde Eerste Kamer. Deze biedt zij uiterlijk in maart van ieder jaar aan de Eerste Kamer aan, waarna de procedure van artikel 14, lid 2 wordt gevolgd.
- Maart – juni: de commissie Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ) behandelt deze raming waarna deze ter vaststelling wordt doorgeleid naar de plenaire vergadering van de Eerste Kamer.
- De raming wordt, nadat zij door de Eerste Kamer is goedgekeurd, vóór 1 juli toegezonden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (vgl. artikel 14, lid 3 Reglement van Orde).
- Juli: de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties neemt de raming over en voegt deze toe in de begrotingsstaat.

Meerjarenkader budget Eerste Kamer, 2024-2028

Het uitgangspunt voor de Raming 2025 van de Eerste Kamer is het meerjarencijfer voor dat jaar zoals opgenomen in de memorie van toelichting bij de Vaststelling van de begrotingsstaat van de Staten-Generaal (IIA) voor het jaar 2024¹. Het in de memorie van toelichting geschetste meerjarenkader van het budget van de Eerste Kamer is hieronder opgenomen in tabel 1. Zoals kan worden afgelezen uit deze tabel wordt voor 2024 en 2025 ervan uitgegaan dat de uitgaven van de Eerste Kamer respectievelijk 23.663.000 euro en 21.975.000 euro bedragen. De ontvangsten zijn voor beide jaren 140.000 euro.

Tabel 1: Budget EK 2024 – 2028 conform Rijksbegroting 2024 in euro's

Budget per artikelonderdeel	2024	2025	2026	2027	2028
1.1 Apparaat	18.175.000	16.487.000	15.641.000	14.827.000	14.827.000
1.2 Vergoeding Voorzitter/leden	5.023.000	5.023.000	5.023.000	5.023.000	5.023.000
1.3 Verenigde Vergadering	465.000	465.000	465.000	195.000	195.000
Totaal Uitgaven	23.663.000	21.975.000	21.129.000	20.045.000	20.045.000
Totaal Ontvangsten	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000

Mutaties in het kader van de Voorjaarsnota 2024

¹¹ Kamerstukken II, 2023-2024, 36410 IIA, nr. 2, tabel 2 (p.8).

De hieronder te presenteren mutaties in het kader van de Voorjaarsnota 2024 hebben betrekking op de jaren 2024 en verder. Overigens is het zo dat de parlementaire behandeling van de Wijziging van de begrotingsstaat Staten-Generaal 2024 (Voorjaarsnota) in de tijd later plaatsvindt dan de behandeling van de Raming 2025 van de Eerste Kamer. Uit deze afronding kunnen dus nog generieke mutaties voor de raming voortvloeien, die vanzelfsprekend in deze raming nog niet zijn verwerkt.

In Tabel 2 staan de aanpassingen (=extra uitgaven ten opzichte van de eerder begrote bedragen) die van invloed zijn op de Raming 2024 en verder, die in de maanden mei en juni 2024 aan de Eerste Kamer worden voorgelegd als wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat Staten-Generaal 2024 in verband met de Voorjaarsnota 2024. De extra uitgaven vloeien voort uit een aantal Kamerbesluiten en nieuwe wet- en regelgeving. Eenmaal aanvaard, zou dit betekenen dat de Raming 2024 met 2.847.000 euro naar boven wordt bijgesteld. Het betreft een stijging van 23.663.000 euro (zie Tabel 1) naar 26.510.000 (zie Tabel 3, laatste kolom).

Tabel 2: Voorstellen wijziging Raming 2024 en verder (Voorjaarsnota 2024), extra bedragen in euro's

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. Uitvoering Kamerbesluiten						
Uitvoering Motie De Blécourt-Wouterse (versterking kennisgebied digitale zaken)	293.000	293.000	293.000	293.000		
Financiële regeling ondersteuningsbudget fracties ²	1.593.000	1.593.000	1.593.000	1.593.000	1.593.000	1.593.000
KOREL werkbezoek aan Caribisch deel Koninkrijk	200.000					
Financiering Parlement.com	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Tijdelijke huisvesting			846.000	1.660.000	1.660.000	1.660.000
Organisatie van de Verenigde Vergadering				270.000	270.000	270.000
2. Implementatie nieuwe wet- en regelgeving						
Informatiehuishouding en Wet open overheid	661.000	661.000	661.000	661.000	661.000	661.000
	2.847.000	2.647.000	3.493.000	4.577.000	4.284.000	4.284.000

De voorgestelde mutaties zoals beschreven in Tabel 2 zijn van invloed op het budget bij Artikelonderdeel 1.1 Apparaat (Tabel 3), met uitzondering van de voorgestelde mutatie voor de organisatie van de Verenigde vergadering, deze mutatie heeft invloed op het budget bij Artikelonderdeel 1.3 Verenigde Vergadering (Tabel 3).

² Jaarlijks wordt het budget geïndexeerd overeenkomstig [Regeling financiële ondersteuning fracties Eerste Kamer 2023](#).

De voorgestelde mutaties in het kader van de Voorjaarsnota 2024 van het budget van de Eerste Kamer worden nader toegelicht in paragraaf 2. Naast de voorgestelde mutaties zijn er een aantal onvoorziene uitgaven binnen het huidige budget van de Eerste Kamer opgelost, hiervoor worden nu geen extra aanpassingen voorgesteld.

Raming 2025 Eerste Kamer

Onderstaande Tabel 3 geeft een overzicht van de realisatie over het jaar 2023, de – met de Voorjaarsnota 2024 – bij te stellen Raming 2024 en de nu voorgestelde Raming 2025.

Ten aanzien van de realisatie 2023 wordt opgemerkt dat waarschijnlijk het gehele budget is benut. De definitieve cijfers worden in de loop van 2024 duidelijk.

Tabel 3: Realisatie 2023 en Ramingen 2024 en 2025 in euro's

Volg-nummer	Activiteiten	Realisatie 2023	Bij te stellen Raming 2024 (in kader Voorjaarsnota 2024)	Raming 2025
A	Artikelonderdeel 1.1. Apparaat	16.942.000	21.022.000	19.134.000
1	Apparaatsuitgaven	16.145.000	18.746.000	16.858.000
2	Fractiekosten	797.000	2.276.000	2.276.000
B	Artikelonderdeel 1.2. Vergoedingen Voorzitter/leden	5.137.000	5.023.000	5.023.000
4	Schadeloosstelling, pensioenen oud-Voorzitters, reiskosten en overige kosten	5.137.000	5.023.000	5.023.000
C	Artikelonderdeel 1.3. Verenigde Vergaderingen	516.000	465.000	465.000
5	Verenigde Vergaderingen	516.000	465.000	465.000
	Eindtotaal	22.595.000	26.510.000	24.622.000

2. Toelichting op de voor te stellen mutaties van de Raming 2024 van de Eerste Kamer in kader Voorjaarsnota 2024 en op de Raming 2025 van de Eerste Kamer

In dit hoofdstuk wordt het benodigd budget van zowel de reguliere als specifieke activiteiten uitgewerkt per begrotingsartikel.

Hierbij vraagt het College van Voorzitter en Ondervoorzitters met name aandacht voor de volgende activiteiten:

- 1) Uitvoering Kamerbesluiten
 1. Uitvoering motie De Blécourt-Wouterse over ondersteuning en expertise binnen de griffie op het terrein van digitalisering en AI
 2. Financiële regeling ondersteuningsbudget fracties
 3. KOREL werkbezoek
 4. Financiering Parlement.com
 5. Tijdelijke huisvesting

6. Organisatie van de Verenigde Vergadering
- 2) Implementatie nieuwe wet- en regelgeving
1. Informatiehuishouding en Wet open overheid

Hieronder wordt per artikelonderdeel, overeenkomstig de punten in Tabel 2, een nadere toelichting gegeven.

A. TOELICHTING APPARAAT (Artikelonderdeel 1.1)

1. Uitvoering Kamerbesluiten

Ad 1) Uitvoering motie De Blécourt-Wouterse over ondersteuning en expertise binnen de griffie op het terrein van digitalisering en AI

Op 21 maart 2023 heeft de Eerste kamer een motie aangenomen waarin de Voorzitter van de Eerste Kamer wordt verzocht om te bewerkstellingen dat er op het terrein van digitalisering in het algemeen en artificiële intelligentie in het bijzonder, ondersteuning en expertise binnen de griffie is (conform de juridische ondersteuning) ten behoeve van alle commissies van de Eerste Kamer. Uit een inventarisatie is gebleken dat er binnen de huidige bezetting van de griffie niet voldoende deskundigheid en capaciteit aanwezig is om de gewenste ondersteuning en expertise te bieden. Voor het uitvoeren van deze motie zijn extra fte nodig. Er wordt de komende jaren 293.000 euro per jaar aanvullend budget gereserveerd.

Ad 2) Financiële regeling ondersteuningsbudget fracties

Op dinsdag 5 december 2023 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het voorstel van senator Van Meenen (D66) voor een verruiming van de financiële ondersteuning van Eerste Kamerfracties. De regeling, die op 1 januari 2024 zal ingaan, wordt gezien als een reparatie van een historisch scheefgegroeide situatie en wordt door de Kamer noodzakelijk geacht gelet op de toenemende complexiteit van wetgeving. Vanaf de ingangsdatum kunnen alle fracties voor 1 fte aan medewerkers in dienst nemen. De verhoging zal senatoren naar verwachting in staat stellen hun controlerende en wetgevende taken beter uit te oefenen en stelt de fracties in staat tot goed werkgeverschap.

Er was in de raming van 2024 een bedrag van 683.000 euro per jaar voor financiële fractieondersteuning opgenomen. Door deze regeling moet het budget voor de financiële fractieondersteuning structureel worden verhoogd naar 2.276.000 euro per jaar. Om die reden is vanaf 2024 structureel 1.593.000 euro per jaar extra budget nodig. Het budget voor de fractieondersteuning wordt jaarlijks geïndexeerd.

Ad 3) KOREL werkbezoek aan Caribisch deel Koninkrijk

De drie Caribische landen (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) en de drie Caribische openbare lichamen (Bonaire, Sint Eustatius en Saba (gezamenlijk aangeduid als Caribisch Nederland)) hebben ieder een eigen identiteit en ieder hun eigen kansen en uitdagingen. Het werkbezoek is bedoeld om context te bieden aan de werkzaamheden van de commissie. Hiervoor wordt incidenteel 200.000 euro budget gereserveerd.

Ad 4) Financiering Parlement.com

De website parlement.com bevat historische en biografische informatie over de Nederlandse parlementaire democratie. Het werd sinds haar oprichting bekostigd vanuit de commerciële activiteiten van het Parlementair Documentatie Centrum (PDC). Nu PDC noodgedwongen gestopt is met het verrichten van commerciële activiteiten is een einde gekomen aan deze vorm van

financiering. Het Montesquieu Instituut neemt de taken van PDC over en gaat zorgen voor het beheer en onderhoud van de website Parlement.com en bijbehorend biografisch archief. De Stichting Montesquieu Instituut wordt hiervoor gefinancierd door de Tweede Kamer en door Eerste Kamer, die deze financiering jaarlijks weegt. De Eerste Kamer financiert een derde deel, tot een maximum van 100.000 euro per jaar, onder een aantal vastgelegde condities die jaarlijks worden getoetst. De Tweede Kamer verstrekt het andere tweederde deel. Het eerste financieringsjaar is 2024.

Ad 5) Tijdelijke Huisvesting

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de Kamer laten weten dat de verbouwing van het Binnenhof langer duurt dan gepland. In eerste instantie is in planning en het budget rekening gehouden met een verhuizing terug naar het Binnenhof halverwege het jaar 2026. De door de Rijksvastgoedbedrijf bijgestelde planning laat zien dat de Eerste Kamer op zijn vroegst in de zomer van 2029 terug kan verhuizen naar het Binnenhof.

De tijdelijke huisvesting is groter dan de huisvesting aan het Binnenhof. Ook worden er meer voorzieningen en capaciteit ingezet voor de beveiliging, audiovisuele ondersteuning, facilitaire dienstverlening en kunst. Daarnaast is er een professionalisering uitgevoerd op het gebied van veiligheid, mede als gevolg van de maatschappelijke ontwikkelingen buiten de Eerste Kamer. In 2022 is een claim gehonoreerd om de extra uitgaven gedurende de tijdelijke huisvesting te kunnen bekostigen. Om de tijdelijke huisvesting ook in de periode 2026 t/m 2029 te kunnen bekostigen wordt jaarlijks een aanvullend budget geclaimd van 1.660.000 euro voor de jaren 2027 t/m 2029 en voor de resterende maanden van 2026 een extra bedrag van 846.000 euro.

Ad 6) Organisatie van de Verenigde Vergadering

Zie onder Artikel C.

2. Implementatie nieuwe wet- en regelgeving

Ad 1) Informatiehuishouding en Wet open overheid

Afgelopen jaar is gebleken dat een verdere professionalisering conform wet- en regelgeving op het gebied van informatievoorziening noodzakelijk is, waarbij de werkzaamheden die voortvloeien uit de Archiefwet en de Wet open overheid (o.a. een actieve openbaarmaking van overheidsinformatie) op structurele basis in de organisatie geborgd zijn. Hiertoe wordt een bureau CIO (Chief Information Officer) ingericht, een hoofd CIP aangesteld en is er tevens aanvullende juridische capaciteit nodig. Dit zijn ontwikkelingen die zich ook bij andere Hoge Colleges van Staat voordoen.

Daarbij, dient zoals in de Raming 2024 al is vermeld, ook het contentmanagementsysteem (CMS) van de Kamer vervangen te worden. Het CMS kan gezien worden als de hoofdapplicatie van de Eerste Kamer en zorgt ervoor dat op de website en in de VergaderApp alle relevante vergaderstukken, dossiers, livestreams van de vergaderingen en informatie over de Eerste Kamer raadpleegbaar zijn. De vernieuwing van het systeem neemt meerdere jaren in beslag. In 2024 worden de gevolgen voor het budget verder in kaart gebracht; verwacht wordt dat er in de jaren daarna aanvullend budget nodig zal zijn. Het Bureau CIO zal, samen met de informatiespecialisten en het hoofd CIP aan de slag gaan met de vernieuwing van dit systeem.

Voor het aldus inrichten van het bureau CIO, het aanstellen van het hoofd CIP en de benodigde juridische capaciteit wordt structureel 661.000 euro per jaar gereserveerd.

B. TOELICHTING VERGOEDINGEN VOORZITTER EN LEDEN EERSTE KAMER (Artikelonderdeel 1.2)

Ten laste van dit begrotingsartikelonderdeel worden de schadevergoedingen, reiskosten en overige kosten voor Voorzitter en leden verantwoord. De kosten voor de inzet van de Voorzitter en de Kamerleden zijn geraamd op het prijsniveau van 2023.

Daarnaast wordt het budget ingezet voor de APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers), een pensioenvoorziening voor oud-Voorzitters en de Werkkostenregeling met betrekking tot de verstrekte vergoedingen aan Voorzitter en leden.

C. TOELICHTING VERENIGDE VERGADERING (Artikelonderdeel 1.3)

Organisatie van de Verenigde Vergadering

De jaarlijkse organisatie van de Verenigde Vergadering op Prinsjesdag vindt de komende jaren plaats in de Schouwburg vanwege de renovatie van het Binnenhof. Zolang de Vergadering niet in de Ridderzaal kan plaatsvinden, is een hoger budget noodzakelijk om in de benodigde faciliteiten en noodzakelijke beveiliging te kunnen voorzien. Voor de jaren 2023 t/m 2026 is hiervoor eerder al een budget van 465.000 euro gereserveerd. Omdat de verbouwing van het Binnenhof langer duurt, wordt ook voor de jaren 2027 tot en met 2029 aanvullend budget (270.000 euro per jaar) voorgesteld.

TOELICHTING ONTVANGSTEN OP DE BEGROTING (Artikelonderdeel 04)

De verwachte ontvangsten op de begroting zijn beperkt en daarmee verwaarloosbaar.